

Ергономіка та психологія праці

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія/Освітня програма Практична психологія
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	7.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	Іспит

Автор курсу та лектор:

к. психол. наук, доцент Побокіна Галина Миколаївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

pobokina@snu.edu.ua

+38-066-923-16-16

+38-066-923-16-16
Viber, телеграм

аудиторія за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою лекційних занять за дисципліною є засвоєння студентами сучасних психологічних уявлень про трудову діяльність людини, а також формування у них початкових навичок для практичної роботи у галузі психології праці.

Метою самостійної роботи за дисципліною є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань; розвиток морально-вольових зусиль; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Результати навчання:

Знання: вивчення навчальної дисципліни передбачає засвоєння студентами знань про: професійне становлення та зростання особистості; психологічне професієведення (принципи, методи психологічного вивчення окремих професій, класифікація професій); методики вивчення психічних процесів, станів і властивостей, що проявляються у трудовій діяльності; профілактику травматизму та аварійності, психологію мотивації професійної діяльності.

Вміння: застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних проблем виробництва, профосвіти, соціально-професійного самовизначення молоді; здійснювати практичне професіографування; проводити емпіричні дослідження з метою вивчення міграції робочих кадрів, динаміки працездатності, виробничого травматизму; культивувати пошану до праці, однакове ставлення до різних видів праці і представників професій; формувати у майбутніх суб'єктів праці психологічну готовність і здатність працювати.

Передумови до початку вивчення: Для опанування дисципліни «Ергономіка та психологія праці» студент повинен мати знання з дисциплін: загальна психологія, соціальна психологія, психофізіологія, профорієнтація та профвідбір, педагогічна психологія, дитяча психологія, юридична психологія, експериментальна психологія, диференціальна психологія, психологія управління, інженерна психологія, ергономіка, психологія постстресових реабілітацій, психологія екстремальних та кризових ситуацій, патопсихологія, медична психологія, психологія праці в особливих умовах, психологічний спецпрактикум, організаційна психологія.

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни полягає у ознайомленні студентів засвоєння базових знань із психології праці та оволодіння елементарними дослідницькими навиками, які дозволять фахівцю у майбутньому самостійно вирішувати завдання дослідницького і консультаційного характеру у сфері професійної діяльності, здійснювати психологічний супровід професійної діяльності працівників, діагностувати потенційні небезпеки психічному та фізичному благополуччю. У межах курсу студенти мають можливість визначити основні психологічні ресурси успішної соціально-професійної адаптації, оволодіти навичками саморегуляції професійною активністю та навчитися організовувати спільну діяльність групи осіб.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 4. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати й узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК 5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР 1. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань.

ПР 5. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методи тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 18. Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Вступ в психологію праці та ергономіку	денна 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Об'єкт, предмет, цілі та завдання психології праці. Взаємозв'язки психології праці з іншими дисциплінами. Методологічні принципи та методи дослідження психології праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
2	Психологія праці : основні складові дисципліни	денне 2/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Основні складові дисципліни. Інженерна психологія. Ергономіка. Організаційна психологія. Професійна орієнтація та професійне навчання.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
3	Психологія вивчення професій	денне 2/0/2 заочна 0,4/0/0	Професія. Класифікація професій. Професіографія, професіограма та психограма. Загальна характеристика професій типу «людина-людина». Загальна характеристика професій типу «людина-природа». Загальна характеристика професій типу «людина-техніка». Загальна характеристика професій типу «людина-знакова система». Загальна характеристика професій типу «людина-художній образ».	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
4	Організація виробничої діяльності. Соціально-психологічні проблеми вивчення виробничого колективу.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Психологічна сумісність як умова успішності спільної трудової діяльності. Організаційна структура групи та психологічна сумісність. Психологія управління та організації виробничої діяльності. Виробничий конфлікт та його виникнення. Організаційно-психологічні умови вирішення виробничих конфліктів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
5	Мотивація професійної діяльності	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Сутність і теоретико-прикладні засади мотивації. Психологічні теорії мотивації. Управління мотивацією праці. Методи і методики дослідження мотивів.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
6	Мотиваційні тренінги	денне 2/0/2 заочна 0,4/0,4	Категорії мотивації досягнення. очікування успіху, похвала (схвалення), позитивний емоційний стан, потреба в уникненні неспіху. Процедури активізації мотивації досягнення, міжособистісна підтримка. Етапи формування (засвоєння) мотиву досягнення. Психолого-педагогічні ефекти тренінгу мотивації досягнення.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Тренінг причинних схем. Вплив причинних схем на поведінку. Програма зміни причинних схем. Зв'язок причинних схем з емоціями. Тренінг особистісної причинності. Ефективність тренінгу особистісної причинності.	
7	Природні властивості індивіда. Індивідуально-психологічні властивості суб'єкта праці	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Індивідуально-психологічні властивості суб'єкта діяльності, психомоторні властивості, мова і мовлення, увага, мнемонічні властивості, імажинітивні властивості, орієнтувальне планування, організаційне планування.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
8	Домінуючий емоційний фон й особистісні характеристики працівника. Статеві-вікова мінливість суб'єкта праці.	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Структура свідомості, рівень діяння. рівень дій, рівень макроелементів дії, рівень мікроелементів дії.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
9	Умови професійної діяльності	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Шляхи розвитку професійної діяльності. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
10	Працездатність. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності працівників.	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Працездатність. Фактори та закономірності змін працездатності. Несприятливі функціональні стани: втома, моногонія, стрес. Шляхи, засоби і зміст заходів збереження працездатності працівників. Методики дослідження працездатності працівників.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
11	Людський фактор та ефективність роботи групи	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Соціально-психологічні феномени в групі. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Методики психологічної діагностики групи.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
12	Психологічні аспекти добору, відбору та оцінювання кадрів	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Організування добору і відбору кадрів. Методи відбору працівників. Оцінювання діяльності персоналу. Атестація персоналу організації.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
13	Прогнозування успішності діяльності працівника	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0	Етапи розроблення системи прогнозування успішності. Процедура знаходження валідності. Вимоги до процедури дослідження професійно значимих властивостей. Надійність методик. Диференційованість методик. Принцип наукової обґрунтованості. Принцип об'єктивності. Принцип практичності. Психологічні рекомендації та поради.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
14	Психологічні питання трудової адаптації та безпеки праці	денне 2/0/2 заочна 0,2/0/0,2	Трудова адаптація, її сутність і види. Психологічні особливості адаптації осіб зрілого та похилого віку. Психологічні питання безпеки праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
15	Керівництво і лідерство	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0	Влада та її типи Класифікація стилів керівництва. Концепції лідерства	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
16	Психологія переговорів	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0	Підготовка до переговорів. Розроблення стратегії і тактики переговорів. Методи ведення переговорів Аналіз поведінки партнера та самоаналіз. Завершення переговорів. Підведення підсумків.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
17	Розвиток і корекція особистості працівника — пріоритетне завдання психології	денне 2/0/0 заочна 0,4/0/0,4	Розвиток і корекція особистості працівника - пріоритетне завдання психології. Нейролінгвістичне програмування на службі актуалізації резервних можливостей працівника. Соціально-психологічний тренінг як засіб формування, розвитку та корекції можливостей працівника. Методика психологічної релаксації і відновлення Керування емоціями.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
18	Соціально-психологічні проблеми взаємовідносин у трудовому колективі	денне 2/0/0 заочна 0,5/0/0,5	Соціально-психологічні феномени в групі. Психологія ділового спілкування.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
19	Методи психології праці	денне 2/0/0 заочна 0,5/0/0,5	Методи побудови теорії психології праці. Емпірико-пізнавальні методи. Методи професійної психодіагностики Перетворюючі методи в психології праці. Математично-статистичні методи опрацювання та інтерпретації даних	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
20	Математично-статистичні методи опрацювання та інтерпретації даних	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0	Основні поняття математичної статистики. Рангова кореляція Спірмена. Процедура експерименту. Визначення цільових ознак. Визначення прогностичних ознак. Виявлення функції зв'язку. Інтерпретація й аналіз даних. Форма подання результатів дослідження, завершення. Універсальні психодіагностичні методики. Оцінка психічного розвитку.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
21	Психолог праці як суб'єкт трудової діяльності.	денне 2/0/0 заочна 0,2/0/0,2	Проблема "моделі спеціаліста" психолога праці. Психолог праці як посередник між людиною і конкретним виробничим середовищем, соціально-професійною групою, державно-адміністративною групою. Основні етапи розвитку психолога праці. «Кризи розчарування» психолога праці. Проблема іміджу психолога праці.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування
	Загальна кількість аудиторних занять	Денне 42/28 Заочне		

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
		6/4		

Рекомендована література

1. Скворчевська Є.Л. Психологія праці: навч. посібник [Текст]: для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня зі спеціальності 015 - Професійна освіта (015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології); за ред. Є. Л. Скворчевської; Держ. біотехнол. ун-т – Харків, 2022. – 160 с.

2. Гудімова А.Х. Психологія праці [Електронний ресурс]: електрон. метод. рекомендації до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» / уклад. А.Х. Гудімова. — Одеса: Одес. нац. Ун-т. ім. І.І. Мечникова, 2023. — 25 с. – 1,2 МБ.

3. Кириченко В.В. Психологія праці та інженерна психологія : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 240 с.

4. Ергономіка : метод. рекомендації до вивчення курсу здобувачів вищої освіти на І (бакалаврському) рівні за ОПІ 051 «Економіка» / [уклад. В.О. Липчанський, Т. В. Тушевська] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. – 63 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,47 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (21 практичних по 1,3 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий екзаменаційний (заліковий) тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Перезарахування кредитів, отриманих у неформальній освіті:

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поведіння;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.